

Poslaničke upute i vrijedni savjeti (Meka)

Hatib: dr. Fejsal b. Džemil Gazavi

30. redžeb 1443. godine po Hidžri / 4. mart 2022.

Neka je svaka hvala Allahu Koji je zadovoljan da nam islam bude vjera i Koji nam posla posljednjeg poslanika Muhammeda da bude svjedok našim djelima, da nam donosi radosne vijesti i opomenu i da nas, uz Allahovo naređenje, poziva k Allahu kao svjetiljka koja sija. On mu je darovao najvredniju Objavu da ljudima bude jasan argument. Svjedočim da nema boga osim Allaha, jedinoga, Kome niko nije ravan. Svjedočim da je Muhammed Allahov rob i poslanik, koji je pozivao Gospodaru, dostavio je poslanicu, povjerenu misiju je obavio, svoj ummet je savjetovao i na Allahovom put se sve do kraja svoga života na najbolji način borio. Neka su Božiji mir i spas na njega, na njegovu porodicu i sve vrle drugove.

Poštovani vjernici, budimo bogobožni i činimo ono što će biti povod da zavrijedimo uspjeh na ovom i budućem svijetu. Uzvišeni kaže: "Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će postići ono što budu željeli." (En-Nur, 52)

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute sadrže čvrstu osnovu i velike vrijednosti za sve segmente života. Kroz njih vjerniku postaje jasan pravi put, kako bi postupao onako kako Allah želi od njega, a ne suprotno Njegovim uputama. Na osnovu toga formira se percepcija stvari, ljudsko poimanje se koriguje i problemi se rješavaju. Radi toga, krenimo zajedno da sagledamo nekoliko poslaničkih vrijednih uputa koje tretiraju različite segmente života. Time možemo osvijetliti sebi put i u njima pronaći uputu.

Prava u islamu su zaštićena. Pravi vjernik je onaj koji poštuje svačije pravo, kako bi sigurnost u životu pojedinca i balans u društvu bio uspostavljen. Na takav način nijedan segment života neće zasjeniti drugi. Kada je jednom Selman el-Farisi posjetio

Ebu Derdaa, radijallahu anhumu, dao mu je nekoliko savjeta koji će mu biti od koristi u životu, rekavši: “Tvoje duša ima svoje pravo, tvoj Gospodar ima Svoje pravo, tvoj gost ima svoje pravo i tvoja porodica ima svoje pravo. Zato svakom daj njegovo pravo.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je Selmanove savjete rekavši:

“Selman je istinu rekao”, što nam govori da su ovi savjeti jako vrijedni, čime se poziva da se uspostavi ravnoteža između svih prava i obaveza. Koliko je samo nastalo propusta i koliko su puta pređene granice dozvoljenog zbog postupanja suprotno ovom vrlo bitnom načelu i suprotno plemenitim poslaničkim smjernicama i uputama.

Islamski vjerezakon podstiče da se održavaju rodbinske veze, naglašavajući da se za to dobiva velika nagrada, te podstiče svaki oblik dobročinstva bližnjima. Kada je jednom majka pravovjernih Mejmuna oslobodila svoju služavku, a naknadno rekla Poslaniku za to, on joj dade važan savjet, uputivši je kako da učini nešto bolje i korisnije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: “Da si je darovala svojim daidžama, dobila bi veću nagradu.” Ona bi dobila veću nagradu za takvo djelo nego za to što ju je oslobodila zato što je njenim daidžama bio potreban neko ko će im pomagati. Ove Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi podstiču nas na pomaganje i činjenje dobročinstva i svega što će biti od koristi rodbini. Također, hadis nam govori da je važno da se čovjek trudi da radi ona djela od kojih će imati više nagrade i veću korist na onom svijetu.

Islam je dokinuo sve predislamske običaje i pogrešna vjerovanja, a jedan od tih običaja jeste i plemenski fanatizam, koji je u časnom Kur'anu zabranjen i ružno okarakterisan. Uzvišeni kaže: “Kad su nevjernici punili svoja srca žarom, žarom paganskim, Allah je spustio smirenost Svoju na Poslanika Svoga i na vjernike i obavezao ih da ispunjavaju ono zbog čega će postati pravi vjernici – a oni i jesu najpreči i najdostojniji za to – a Allah sve zna.” (El-Feth, 26) Nasuprot tome, islam postavi bogobožnost kao mjerilo za bolje, kao što Uzvišeni kaže: “O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji.” (El-Hudžurat,

13) Kad su se ashabi jednom zaputili u boj, jedan muhadžir je po leđima udario jednog ensariju. Ensarija povika: "Gdje su ensarije!", a muhadžir povika: "Gdje su muhadžiri!" To je čuo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa im se oštro obratio rekavši: "Kako to da se pagansko ponašanje javi među vama?!" Naknadno je upitao druge: "Šta je bilo?", oni su mu prenijeli, a on reče: "Prođite se toga. To je zlo." Odnosno, ružno je da čovjek osjeća da je boljeg porijekla ili većeg ugleda od svoga brata muslimana, te da ga omalovažava na bilo koji način.

Vjera islam poziva da se zaštiti čast ljudi, pri čemu se zabranjuje svaka vrsta napada na čast koja izaziva urođeni instinkt odbrane vlastite časti. Radi toga je vjera zaštitila porodicu, s ciljem da se spriječi činjenje grijeha i zaustavi neprimjetno posrtanje u grijeh, zabranivši sve što odvođa ka grijehu. Jedan od najvećih povoda za činjenje grijeha jeste osama čovjeka sa ženom kojoj nije mahrem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Neka se nijedan čovjek ne osamljuje sa ženom kojoj nije mahrem." Neki ljudi olako doživljavaju ovaj propis, dopuštajući muškarcima, koji ženama nisu mahrem, da ih nasamo posjećuju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava na takvo postupanje rekavši: "Nemojte nikako ulaziti u kuću gdje ćete se osamiti s tuđim ženama." Jedan ensarija upita: "A šta ako to bude mužev najbliži rod?", a Poslanik odgovori: "Bježite od toga kao od smrti!" U ovom hadisu riječ je o muževim najbližim krvnim srođnicima, poput brata, amidže, daidže i sl. Oni su posebno naglašeni u hadisu jer se olako mogu osamiti sa ženom, a da to neko ne smatra pogrešnim, za razliku od drugih ljudi koji nisu u bilo kakvom srodstvu s mužem ili samom ženom.

Braćo vjernici! Kloniti se sumnjivih stvari i izdignuti se iznad zabranjenih vjerski je zahtjev. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Zamijeni ono što ti je sumnjivo nečim što nije sumnjivo." Kada se Ukba b. Harisa oženio, pojavila se žena koja mu reče da je bila dojlja njemu i njegovoj ženi, ali Ukba to ne prihvati. Potom upita ženinu porodicu o tačnosti spomenute tvrdnje, a oni rekoše da ništa o tome ne znaju. Urva tada upita Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o vjerskom stavu u pogledu tog pitanja, što je iziskivalo jasan i kategoričan odgovor. Poslanik, sallallahu alejhi ve

sellem, u tom slučaju reče mu: "Kako ćeš nastaviti živjeti kada je takvo nešto već rečeno?!" Odnosno, kako ćeš nastaviti živjeti i imati intimni odnos sa ženom za koju se tvrdi da ti je sestra po mlijeku, čuvajući se tako sumnjivih stvari, zbog postojanja mogućnosti da je taj brak neispravan. Ovo je važna poslanička uputa o tome kako vjernik treba postupati, tj. da se treba udaljiti od svega što je na granici dozvoljenog i nedozvoljenog, ne radeći ono u šta nije siguran da je dozvoljeno iz "vjerske predostrožnosti". Ovakvo postupanje učimo iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života počevši od najsitnijih stvari. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom ugledao datulu na tlu, zbog toga što mu nije dozvoljeno da jede nešto što je udijeljeno kao sadaka, reče: "Da me nije strah da je ta datula udijeljena kao sadaka, pojeo bih je."

Vjerom se ističe da će svaki čovjek biti nagrađen ili kažnjen shodno svojim djelima: "Što god ko uradi, sebi uradi." (El-En'am, 164) Svaki će čovjek odgovarati za ono što je počinio i niko neće snositi odgovornost za grijeh koji je neko drugi počinio, niti će za to odgovarati, makar se radilo o najbližim ljudima njemu. Kada je Ebu Remsa sa svojim ocem došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on mu oca upita: "Da li je ovo tvoj sin?" Otac odgovori: "Jest, tako mi Gospodara Kabe!" Poslanik ponovo upita: "Stvarno?", a otac odgovori: "Garantujem!" Ebu Remsa na to dodade: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija se čudeći se koliko ličim svome ocu, a i tome da se otac povrnh toga kune da sam mu sin." Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htjede da konstatuje nepromjenjivu istinu i vječan princip i rečeocu: "Ipak, ti nećeš odgovarati za njega, niti će on za tebe." Potom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prouči ajet: "I svaki grešnik će samo svoje breme nositi" (El-En'am 164). Ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svima poručuje da otac neće odgovarati, niti biti kažnjen za djetetovo djelo, kao što ni dijete neće odgovarati, niti biti kažnjeno, za očevo djelo. Onaj ko počini grijeh snosit će posljedice toga.

Nešto što podstiče davanje savjeta drugima jeste bojazan od posljedica njihovih djela koje će ih stići. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je sve od sebe da dadne upute i prave savjete svojim drugovima. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

ugledao jednog čovjeka kako na ruci nosi zlatni prsten, skide mu ga s ruke i baci na pod. A kako niko ne bi ponovo počinio ovo zabranjeno djelo, čime će sebi prizvati štetne posljedice, situacija je zahtijevala da se upozori na teške posljedice ovog djela, zbog čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar neko svjesno uzima žeravicu vatre i stavlja je na svoju ruku!" Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, prisutni rekoše čovjeku da uzme prsten i da ga proda, ali on reče: "Ne, tako mi Allaha, neću podignuti s poda nešto što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio." Iz hadisa se također razumije da bi čovjek trebao prihvatiti savjet kada mu neko ukaže na grešku, jer će iz toga izvući korist za sebe i spasiti se grijeha. Itekako je to bolje nego da iz inata nastavi griješiti, ne prihvatajući istinu i smatrajući da mu je to ispod ponosa. Zapravo, treba biti sretan što se našao neko ko će mu dati savjet, biti sretan kada savjet čuje i zahvaliti se onome što mu savjet daje, a nikako da se naljuti i da ga zamrzi, smatrajući da mu se miješa u privatni život.

Iz velike brige o svome ummetu i velike ljubavi, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je na svako djelo čije posljedice nisu lijepe. Jedno od takvih djela jeste da čovjek uputi dovu u ljutnji koju ne bi trebao uputiti, za što će se poslije kajati i poželjeti da to nije izgovorio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nemojte doviti protiv sebe, protiv svoje djece, svoje sluge, niti protiv svog imetka. Možda uputite dovu u trenucima kada se prima, pa će vaša dova biti uslišana." Ovo je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, vrijedan savjet, pokrenut velikom brigom. A malo ljudi obraća pažnju na to, dok velika većina zaboravlja svrhu toga i posljedice takvih djela.

Poštovani vjernici! Putevi dobra su mnogobrojni. Možda će se desiti da vjernik nema šta udijeliti i dati u dobro, ali on i dalje može steći dobra djela i nagradu djelom koje nije teško, niti mu oduzima mnogo vremena. Jednom je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek kome je jahalica uginula, zbog čega nije mogao da nastavi svoje putovanje. On zatraži od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu dadne jahalicu, ali mu on reče: "Nemam ništa." Tada se u razgovor uključi jedan čovjek rekavši: "Allahov Poslaniče, ja ću ga odvesti čovjeku koji će mu dati jahalicu."

Ovo djelo je nešto što se vrednuje i što zavređuje svaku pohvalu. Tad Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Onaj koji ukaže na dobro djelo, imat će istu nagradu kao onaj ko to djelo učini.” Ovim se ističe vrijednost ukazivanja drugima na dobro, pohvala toga da se pruža pomoć drugima na putu dobra i važnost da se neko nauči dobru, naročito ako će po tome dalje postupati.

Stid je dio vjerovanja. Pohvalna je osobina koja čovjeka krasi, jer ga sprečava da čini grijeh i podstiče ga na lijepo ponašanje. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao na jednog ensariju kako savjetuje drugog o stidu, smatrajući da mu je stid naudio u životu, on mu poruči: “Pusti ga. Stid je dio vjere.”

Poštovani vjernici, važno je da ne smetnemo s uma da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio živi Kur’an po svome ponašanju. On je postupao po naredbama i zabranama Kur’ana do mjere da mu je Kur’an postao prirodno ponašanje, i nastavio je živjeti po njegovim principima, po uputi u njemu i ponašao se u skladu sa njegovim smjernicama. Tako se odlikovao svime o čemu Kur’an pohvalno govori i na što objava poziva, kloneći se istovremeno svega što je u njoj zabranjeno i ružnim okarakterisano. Sve to ukazuje nam to da je slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i život po njegovim uputama dovoljno da čovjekov život postane slika islama – vjere koju je Uzvišeni propisao i kojom je zadovoljan da ljudima bude vjera, što će za rezultat imati da čovjek ostvari najveći uspjeh na ovom i budućem svijetu.

Potrebno je također znati da ulaganje truda da se nešto ostvari nije u koliziji s oslanjanjem na Allaha. Pogrešno je ne činiti ništa da se nešto ostvari, pod izgovorom da se oslanjamo na Allaha, isto kao što je pogrešno u potpunosti se uzdati u svoj rad, zanemarujući tako važnost oslanjanja na Allaha. Oba postupanja su pogrešna. Ispravno je objediniti i jedno i drugo. Kada je jednom neki čovjek upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Hoću li ostaviti svoju devu odvezanu i uzdati se u Allaha?”, odnosno, šta je pravi smisao oslanjanja na Allaha, vezati devu ili je ostaviti odvezanu i otići za svojim poslom? Kako bi svi znali kako trebaju postupati, bilo je potrebno da ovom čovjeku bude upućen najbolji savjet, zbog čega mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Sveži je i uzdaj se u Allaha.”

Imati lijepo mišljenje o Allahu jedno je od vjerničkih svojstava. Vjernik uvijek priželjkuje i očekuje dobro od Uzvišenog Allaha, bez obzira na datu situaciju. On uvijek sve prepušta Allahovoj volji. Kada čovjek izgubi nadu u Allahovu, džellešanuhu, milost, svjetlo nade utrne mu u srcu, postaje rob brige i pesimizma. Kada je jednom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio jednog bolesnika, reče mu: "Neće ti ovo nauditi, ovo će biti uzrok tvog čišćenja od grijeha, uz Allahovu dozvolu." Ali, pošto je bolesnik ostao bez nade, nije se mogao strpjeti na groznici koja ga je snašla, on reče: "Nikako. Ovo je groznica od koje mi kosti gore. Oronulog starca će u grob otjerati." Ovaj čovjek ne prihvati Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, nego odgovori krajnje pesimistično, što zapravo opisuje beznade koje ga je nadvladalo. Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako će onda i biti." Ovim riječima potvrđuje se da će se desiti ono što je ovaj čovjek prizivao. Iz hadisa se može zaključiti da je veoma opasno da čovjek pusti jeziku na volju da govori ružne riječi o stvarima u vezi s kojima se osjeća pesimistično.

Zato je pjesnik ispjevao:

Čuvaj jezik, ne govori da iskušani ne bi bio,
jer se iskušenje riječima priziva.

Braćo u vjeri, znajmo da bi vjernik trebao sebe podsticati da čini što više dobra i da ustrajava u obavljanju pohvalnih djela, ne iznalazeći sebi olako svakojaka opravdanja i razloge zbog kojih ne može činiti neka dobra djela i prikupljati sevape. Naprotiv, vjernik bi trebao da se bori sa sobom, nikako da uzima sebi za opravdanje i ono što to nije. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, noću svratio u kuću Alije i svoje kćerke Fatime, upitao ih je: "Zar ne klanjate noćni namaz?" Alija, radijallahu anhu, reče: "Allahov Poslaniče, kada spavamo, Allah uzima naše duše. Kada On htjedne da ustanemo klanjati, vratit će nam ih." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne prihvati njegov odgovor i napusti kuću, udarajući po svojim slabinama i ponavljajući riječi Božije: "Ali je čovjek, više nego iko, spreman raspravljati."

U vezi s ovim važno je istaknuti da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije samo druge podsticao da čine dobra djela, nego je on bio primjer kako praktično iskoristiti vrijeme u činjenju dobra. Tako bi on klanjao noćni namaz sve dok mu noge ne bi otekle. Vidjevši to, Aiša, radijallahu anha, upita ga: "Zašto to činiš, Allahov Poslaniče, kada ti je Uzvišeni oprostio grijehе koje si počinio i koje ćeš možda počiniti?", a on odgovori: "Zar ne bi bilo lijepo da budem Allahu zahvalan rob?" Tako ga jednom Usama b. Zejd, radijallahu anhu, upita: "Allahov Poslaniče, nisam vidio da postiš u bilo kojem mjesecu koliko postiš u šabanu?" On mu odgovori: "To je mjesec koji mnogi ljudi zaboravljaju jer se nalazi između redžeba i ramazana. To je mjesec u kome se ljudska djela uzdižu ka Gospodaru svjetova, zbog čega volim da se moje djelo uzdigne, a ja postim."

Trebali bismo u srcu osjetiti nebitnost i prolaznost dunjaluka, kao što u Kur'anu stoji: "Život na ovome svijetu samo je varljivo naslađivanje" (Ali Imran, 185). Odnosno, dunjaluk je varljiv onima koji se prepuste njegovim čarima. Oni dunjaluk jako zavole, tako da ih zaokupira do mjere da povjeruju u to da nema drugog svijeta, niti da će Sudnji dan naknadno nastupiti. Kada je Omer ibn Hattab ugledao urezani trag tvrde prostirke na boku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaplakao je, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: "Zašto plačeš?", a Omer odgovori: "Allahov Poslaniče, zar da bizantijski cezar i perzijski car uživaju u onome što imaju, a ti si Allahov poslanik!" Tad ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsjeti na suštinu bezvrijednog i prolaznog dunjalučkog naslađivanja, koje se ne može nikako porediti s vječnim i savršenim uživanjem na Sudnjem danu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Zar nisi zadovoljan da njima pripadne dunjaluk, a nama ahiret!?"

Poštovani vjernici, ovo je samo mali dio poslaničkih uputa koje je on ostavio svome ummetu, kroz koje se ogleda koliko je vodio brigu i nastojao im ukazati na puteve dobra koji neminovno odvedu ka Allahu, Gospodaru svjetova.

Neka su Božiji mir i spas na Allahovog roba i poslanika, vjerovjesnika odabranoga, Muhammeda, koji nam uputu donese i stvorenjima na Pravi put ukaza. Neka su mir

“KOLIKO GOD ZNAČAJNA ULOGA HATIBA BILA ZA USPJEH NJEGOVE HUTBE,
NIŠTA MANJE NE ZAOSTAJE NI ODABIR TEME, ODNOSNO MATERIJE
KOJU TOKOM HUTBE ELABORIRA.” (PREPOROD)

HUTBE

i spas na njegovu porodicu, vrle ashabe i sve one koje ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Gospodaru naš, podari nam mir i sigurnost, blagostanje i bezbjednost, kao i svim muslimanima širom svijeta. Gospodaru naš, podari našem ummetu jasnu uputu, tako da će se pokorni ponositi, a grešnici pokajati, te će svi u dobro pozivati, a od zla odvrćati. Uistinu, Ti naše dove čuješ i uslišavaš.

“Veličanstven je Gospodar tvoj, Dostojanstveni, i daleko od onoga kako Ga predstavljaju oni! – i mir poslanicima i hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova!”

(Es-Saffat, 180–182)

